

EEN GROOT NIEUW HUIS VOOR DE GEMEENSCHAP

HOOST KNOKKE-HEIST

De komende jaren verrijst in Knokke-Heist een volledig nieuwe buurt. En dat 'verrijzen', dat mag je gerust letterlijk nemen. In één enkel gebouw komen niet alleen huizen en appartementen, maar ook winkels en publieke diensten. Het wordt een bijzonder gedurfd concept, ontworpen door het Parijse architectenbureau Jakob + MacFarlane. Hoost toont ons hoe densiteit geen belemmering hoeft te zijn voor het bouwen van een levendige buurt.

De grote diversiteit aan functies, de slimme inrichting van publiek-private ruimtes en het gebruik van kleuren en vormen, maken van Hoost eerder een groot huis dan een toren. In dit interview vertelt architect Brendan MacFarlane ons alles over dit unieke project.

Interview – Karim Cherroud

“Als je naar Hoost kijkt, dan zie je het niet als een gebouw, maar meer als een verzameling van kleinere onderdelen.”

**EEN GROOT HUIS
MET VEEL KLEINERE GEBOUWEN**

Elke keer als ik een foto van Hoost zie, verschijnt er een glimlach op mijn gezicht. Was dat de bedoeling?

Als architect begin je niet met de intentie om die glimlach op iemands gezicht te zien. Je duikt erin met de bedoeling een verhaal naar voren te brengen. We zijn uitgekomen bij een verhaal dat dicht bij de gemeenschap staat. We wilden er geen complex narratief van maken. Maar inderdaad: humor is misschien wel de beste manier om een boodschap over te brengen.

De architecturale projecten waar ik tot nu toe plezier aan beleefde, zijn altijd die projecten geweest die niet veel uitleg nodig hadden. Ze hebben gewoon iets in zich waardoor je ze leuk vindt. Als dat verhaal mensen blij maakt, dan is dat prachtig. Ik vind dat Hoost dat ook in zich heeft. Het project straalt vreugde uit door onder andere de kleuren en de vorm.

Het gaat uiteraard om veel meer dan een glimlach?!

Inderdaad. We moesten iets bouwen dat behoorlijk compact is. Door de jaren heen is de buurt flink veranderd en zo is het gemeenschapsgevoel afgenomen. Het lijkt wel alsof de gebouwen zich hebben teruggetrokken uit het stadsleven. Ze begonnen steeds meer te lijken op de hoge gebouwen die je vandaag aan de kust ziet. Dat soort evolutie wilden we niet

verder doortrekken. We wilden niet per se een toren bouwen, maar een antwoord formuleren op die vraagstelling.

Daarom hebben we deze ontwerpopdracht opgevat alsof we iemands huis zouden bouwen. Als je naar Hoost kijkt, dan zie je het niet als een gebouw, maar meer als een verzameling van kleinere onderdelen. Die onderdelen hebben soms daken, net zoals huizen, en soms zijn het net blokken. In ons hoofd zagen we het als een laag van huizen. Op die manier maak je er iets speels van. Zo brengt het mensen terug naar het gevoel van hun kindertijd, naar toen ze nog met de blokken speelden. Het is net die associatie die ons doet glimlachen. Wat we eigenlijk wilden zeggen, is dat mensen niet beheerst worden door het gebouw. Ze zijn er deel van. En dat is wat het is: een huis voor de Heistenaars en tweedeverblijvers, een groot huis dat bestaat uit vele kleinere gebouwtjes.

**WONEN EN TIJD MET ELKAAR
DOORBRENGEN**

Hoost is bedoeld als een landmark, als een baken, een herkenningspunt in het landschap. Als ik aan zo een landmark denk, denk ik aan iets heel groots, dat vooral bedoeld is om indruk te maken. Hoe begin je aan zo'n opdracht?

Of het ook echt als een landmark gezien wordt, dat zal de toekomst uitwijzen. In ieder geval zal het zeer aanwezig zijn in de omgeving. Tegelijkertijd is het ook het hart van de publieke

ruimte: elke week is er bijvoorbeeld een markt. Hoost wordt het decor van het sociale leven in de stad. Het gemeenschapsleven zal zich zowel aan de voet van Hoost afspelen, als binnenin het gebouw zelf. Op die manier wordt het toch iets helemaal anders dan andere landmarks, die typisch naast, en dus buiten de gemeenschap staan. Hoost zal zeer actief aanwezig zijn in het leven van mensen. Het is een beetje als een ‘stad-huis’, een huis voor de stad omdat er verschillende publieke diensten komen. Tegelijkertijd is het iets helemaal anders: een gebouw waar mensen wonen.

Dit soort van benadering zien we trouwens hoe langer hoe meer in projecten over de hele wereld. Dit concept van samenleven en samenzijn met andere mensen. Leven en werken in dezelfde buurt of in hetzelfde gebouw. Die mix komt steeds meer voor. Er is een café, een gemeenschapsruimte, een bibliotheek ... allemaal ingebed in hetzelfde gebouw en de huizen zijn eroverheen gebouwd. We hopen hiermee een synergie teweeg te brengen die de mensen die er wonen alleen maar ten goede zal komen. Het is een woonproject en tegelijkertijd is het heel functioneel.

“Hoe fijn is het dat iemand die in het gebouw woont, in hetzelfde gebouw ook een boek kan ontlennen of met vrienden gaan lunchen?”

Het kleurgebruik en het spelen met vormen is behoorlijk gedurfd voor een Belgisch woonproject. Was het moeilijk om de gemeente te overtuigen van het ontwerp?

Dat het kleurgebruik gewaagd zou zijn, daarmee ben ik het absoluut niet eens. België heeft een bijzonder rijke traditie en cultuur op dat vlak. Ik zou wel zeggen dat die vooral aan de binnenkant tot uiting komt. Aan de buitenkant is er inderdaad een neiging om de kleuren te dempen en te verzachten, om neutralere kleuren te gebruiken. De binnenwereld van Belgische projecten getuigt echter vaak van buitengewoon veel gevoel voor kleuren en materialen.

In Heist stelden we vast dat de stad wat van haar glans had verloren. Met ons gebruik van kleur willen we het levendige verleden van de stad weer naar voren brengen. We namen daarvoor een aantal tinten uit de omgeving en gingen die versterken en zo expressiever en duidelijker naar voren brengen. Als we ons hadden beperkt tot de kleuren van de gebouwen in de omgeving, dan zou het niet gewerkt hebben. We hebben die kleuren prominenter gemaakt om ze meer de waardering te geven die ze verdienen en om de kleuren errond beter te laten uitkomen en te laten zien. Het is niet onze bedoeling om meer van hetzelfde te doen door dezelfde kleuren te gebruiken als die van de omgeving. We streven naar iets nieuws en zorgen er tegelijk voor dat de link met alles eromheen bewaard blijft, zodat we ook de link met die omgeving behouden.

DOSEREN IS ALLES

Je zei het al: Hoost gaat heel erg om de vermenging van functies. Door daarop te focussen, wil je mensen ertoe aanzetten om de ruimte op een andere manier te gaan gebruiken. Hoe begin je dan met het ontwerpproces? Start je vanuit bepaalde opvattingen of theorieën? Of vertrouw je gewoon op je grote ervaring uit jouw carrière als architect? Doe je ook onderzoek naar de mensen die er al wonen?

Uiteindelijk werk je als ontwerper met al die elementen. Maar, zoals de Fransen zeggen, zit de ware kunst in ‘le dosage’, in de balans. Het evenwicht tussen alle ingrediënten, precies genoeg van elk, daar gaat het om. Er komen verschillende lagen bij elkaar en dat is wat het interessant maakt.

De eerste laag is die van de archeologie: de geschiedenis van de site en van het gebouw, hoe de omgeving is veranderd doorheen de tijd. Je leert de cultuur van de plek kennen.

De tweede laag is uiteraard die van de sociale interactie. De mix van openbare diensten en wonen maakt het interessant om over na te denken. Hoe fijn is het dat iemand die in het gebouw woont, in hetzelfde gebouw ook een boek kan ontlennen of met vrienden gaan lunchen?

Je begint na te denken over hoe mensen zich door het gebouw bewegen, maar ook over hoe je hindernissen en obstakels kunt weghalen, zodat

ze dat ook effectief kunnen doen. Zodat hun leven zich kan afspelen op en tussen die plekken.

Dus je gebruikt de dingen die op je pad komen. In dit geval was het de gemeente die kwam met de insteek van een hoge mix aan functies. Je voelsprietten moeten aanstaan zodat je goed oppikt wat je klant belangrijk vindt. We hebben veel gepraat en gediscussieerd en veel dingen uitgetest. Er zijn namelijk heel wat dingen waarmee je rekening moet houden. Wat is de beste ligging voor het café? Is er voldoende licht? Zijn de gemeenschappelijke ruimtes niet te dicht bij de woonzones?

Er zijn veel dingen die je tegen elkaar moet afwegen als je het sociale leven vorm probeert te geven. Dat kost tijd. Je hebt niet meteen het perfecte idee klaar zitten.

Kan je tijdens het ontwerpproces of bouwproces ook uittesten hoe mensen een

gebouw zullen gaan gebruiken? Of kan enkel de praktijk ons dit leren?

Je kan dit onmogelijk uittesten, maar als ontwerper heb je wel je intuïtie en daardoor kan je je wel inbeelden hoe iets vlot en succesvol kan werken. Alles stoelt op jaren ervaring, waardoor we dingen kunnen toetsen aan wat we hebben gedaan bij andere projecten. Je moet er echter ook rekening mee houden dat er vaak niet één juist antwoord of één perfecte optie is. Misschien zou dat café ook een succes zijn in een andere hoek van het gebouw, of zelfs succesvoller. Het is allemaal niet zwart-wit, er zijn vele tinten grijs daartussen. Eens je dat inziet, voelt dat als een opluchting.

Dat betekent dus dat intuïtie een belangrijke rol speelt in het ontwerpproces?

In mijn ervaring gaat het over luisteren, ongeacht of je al veel of weinig ervaring hebt. Klanten hebben effectief prachtige ideeën. Je kunt ook zelf ergens een idee over hebben, waarbij zij dan

“Herinterpretatie van dichtheid, dat gaat erom dat je het beste neemt van elke soort omgeving.”

heel wat kennis inbrengen over de gemeenschap en over de site. Zij hebben al heel veel nagedacht over het project en de uitdagingen die ermee gepaard gaan. Het is de taak van de ontwerper om dat allemaal op te pikken en er het gesprek over aan te gaan. Het is wanneer jij jouw werk als architect samenbrengt met de input van je klant, dat een project pas echt vleugels krijgt.

DE RUIMTE OPTIMAAL BENUTTEN

Zonet hadden we het al over de nood aan verdichting. Hoe pak je dit aan? Hoe ga je optimaal om met de beschikbare ruimte?

Als architect weet je veel over hoe mensen leven, hoe ze zouden moeten leven, hoe ze zouden willen leven. Je zet van alles in dat voorheen al heeft gewerkt en dat effectief werkt. Je draagt een hele rugzak aan kennis met je mee. Je weet hoe je ervoor zorgt dat een gebouw of een kamer ruimer voelt. Dat deden we bijvoorbeeld ook voor een project in Parijs. De verbindingsruimtes, die normaal gesloten zijn, die hebben we daar opengewerkt en groter gemaakt. Een gang kan bijvoorbeeld meer worden dan een gang.

Het wordt een terras waar mensen kunnen neerzitten. Je kunt er planten neerzetten, mensen kunnen er een praatje slaan ... en voor je het weet heb je een gemeenschapsruimte op die plek waar er voorheen enkel een donkere gang was om van A naar B te gaan.

Bij Hoost is het net zo. Het is geen reeks van gesloten gangen doorheen het gebouw. De passages zijn breed genoeg. Je kunt er zitten. Je hebt er verse lucht. Er is ook een patio die toegankelijk is voor iedereen. Dat zijn doorgangsruimtes die gemeenschapsruimtes worden. In de winter, wanneer het behoorlijk winderig is aan de kust, worden dat aangenaam warme plekken.

Dus ja, verdichting is belangrijk in onze ontwerpen. Maar terwijl we daaraan werken, kijken we ook naar hoe we de waarde van de ruimte kunnen verhogen. Wie wil er nu geen patio waar je op je gemak tussen de planten kunt zitten en een praatje kunt slaan met de burens?

We kunnen er niet omheen: COVID-19. Door de pandemie komt er weer meer aandacht voor de openbare ruimte en de kwaliteit van de manier waarop die wordt ingevuld.

Covid is een nieuw gegeven. Boem, knal, een plotse grote impact. Het ziet ernaar uit dat er nog meer pandemieën zullen volgen. Die kans bestaat in ieder geval. Het maakt ontwerpen en ontwikkelen bijzonder interessant. Maar het betekent niet dat we compromissen moeten sluiten over verdichting. Bij Hoost bijvoorbeeld, hebben alle appartementen ruime terrassen en loopt de toegang tot de appartementen via een open gaanderij met groenscherm. Zo een goed verluchte circulatieruimte is een prima antwoord op het Covid-probleem.

“Stedelijk wonen is een boeiende manier van wonen. Je kunt wonen waar je werkt. Soms zelfs in hetzelfde gebouw.”

Dus eigenlijk is er geen probleem met verdichting an sich, maar gaat het gewoon om een herinterpretatie van het concept?

Precies. En voor een architect is het bijzonder interessant om daar in te duiken en er oplossingen voor te vinden. We kunnen bijvoorbeeld op zoek gaan naar technologische innovaties waarbij je niets hoeft aan te raken om binnen te gaan in je appartement. Dat soort dingen zal hoe langer hoe belangrijker worden. En zoals ik al zei: er is nood aan meer ventilatie en aan manieren om de nodige fysieke afstand van andere mensen te kunnen bewaren.

Dat kan perfect werken in een stedelijke omgeving.

Ja. Het antwoord ligt nog altijd in wonen in de steden. Stedelijk wonen is een boeiende manier van wonen. Je kunt wonen waar je werkt. Soms zelfs in hetzelfde gebouw. Al wat je nodig hebt, bevindt zich in de nabije omgeving. Het klopt wat je zegt: die herinterpretatie van dichtheid, dat gaat erom dat je het beste neemt van elke soort omgeving. Het beste van het platteland bijvoorbeeld: landschap, verse lucht, de natuur ... Als je dat evenwicht kunt brengen in woonprojecten, dan wordt het interessant. Het hoeft niet noodzakelijk allemaal aanwezig te zijn in één enkel gebouw of project, maar het moet wel toegankelijk zijn.

Zoals het natuurgevoel?

Inderdaad. Hoost heeft bomen op verschillende verdiepingen. Daardoor krijg je het gevoel dat er een soort van landschap is in het gebouw zelf. Hoe langer hoe meer projecten zorgen ervoor dat de natuur ook in de steden steeds toegankelijker wordt. Het is interessant om te zien hoe mensen daarin hun plaats vinden en er actief deel van gaan uitmaken.

Het is nu dat we Hoost moeten bouwen. CAAAP erkende meteen het unieke van het ontwerp en vroeg je om het ontwerp te evalueren. Jullie zaten heel wat uren samen om de juiste fysieke realisatie te vinden voor het ontwerp. Hoe verliep dat proces voor jou als architect?

Uitstekend. Het is echt heel prettig om met CAAAP samen te werken. Het gaat erom dat we vooruit gaan en dat we ook verder kijken in de toekomst. Ik durf zeggen dat we dat behoorlijk succesvol gedaan hebben.

Mijnheer MacFarlane, dankjewel voor je tijd en voor dit verhelderend gesprek.

Met plezier.

